

Donaldas Kajokas "Lapės gaudymas"

p.45 LX

Progresas gana lengvabūdiškai, vis atsainiau tapatinamas su pelnu. Arba: pelnas jžūliai bandomas įpiršti už progresą. Tai reiškia – iš progreso sąvokos eliminuoti vertikalę, dvasinį, metafizinį lygmenį. Tuomet gyvenimo kokybę labai paprasta supainioti su sotaus gyvenimo būdu, o paskui, priartėjus sunkiai senatvei, pult karštligiškai taisyti klaidas. Tik ar tas?

p.48 LXVI

Likimas – patyręs „šuleris“. Neva apsižioplinęs, netyčia parodo žmogui savo kortas, bet, kai lošimo pabaigoje jas atverčia, ant stalo guli visai ne tos...
Tad: tupėk, kur gyvenimas patupdė, stovėk, kur pastatė, dirbk, ką liepė, ir visa, ko reikės, ateis pamažu, bet savaime, o tie, kurie reikės, - patys.
Sakinys iš jauno žmogaus atminties išsitrynęs.

p.55 XXC

Kultūros skurdas ar skurdo kultūra?
Vieni žmonės švysteli TV ekrane todėl, kad savo srityje daug ir įtemptai dirba.
Kiti deda neką mažiau pastangų vien tam, kad švysteltų TV ekrane.
Bet jeigu esi nuolat rodomas per visas šalies televizijas, vadinasi, esi pavyzdinė, o gal ir tobula vidutinybė.
Paguoda: vis šioks toks etalonas.

p.56 XXCII

Pūlinys ir šviesa.
Vieni poetai rodo mums šviesą, nors ir pūlinį galime nujausti kažkur esant.
Kiti poetai rodo mums pūlinį, nors šviesos atšvaitėlius taipogi galime įžvelgti netolies ribuliuojant.
Treti rodo tiktai neva pūlinį arba tiktai neva šviesą.
Todėl ir vadinami neva poetais.

p.59 XXCVIII

Perėja. Raudona šviesaforo šviesa ir nė vieno automobilio.
O senyvas žmogus vis tiek stovi, lūkuriuoja, kol įsižiėbs žalia. Beje, tai ne taip ir kvaila, kaip paaugliui atrodo.
Paauglio protui dar neleista suvokti, kaip glaudžiai išorinė tvarka siejasi su vidine, o vidinė – su išorine.
„Užuot nusivylęs, įprask“ (Markas Aurelijus).

p.64 XCVII

Bhagavadgyta, Evangelija ir posakio *lengva būti geram, bet sunku teisingam* dvilypumas. <...>

p.67 CIV

Apie vieną tokį, regis, grajauskišką, „cinkt“. Skaitai knygą, žiūri į tapybos darbą, sukioji galvą prie išmoningos instaliacijos, klausaisi muzikos opuso, o neapleidžia mintis: „Viskas čia gerai, bet... Labai pasistengęs, iš mažumės perpratęs tam tikras amato gudrybes, šitaip turbūt ir aš galėčiau...“

O yra kūrinių, ties kuriais paprasčiausiai netenki amo:

„Ne, šitaip niekad nesugebėčiau, niekadosi!..“

Va čia ir yra tasai „cinkt“.

p.71 CXII

Jau senovės graikai žinojo, kad nuvargusią sąmonę reikia ne atpalaiduoti, o atgaivinti. <...>

p.74 CXVIII

Vidurinėsios Azijos sakmė be pabaigos apie sėkmę ir nesėkmę. Žmogus turėjo didelę žirgų kaimenę. Kartą iš jos pabėgo gražiausia kumelaitė. „Kaip tau nepasisekė!“ – aimanavo kaimynai. „Nežinau, - gūžtelėjo pečiais žmogus, - galbūt...“ Po savaitės kumelaitė grįžo ir parsivedė pulką eiklių ristūnų. „Kaip tau pasisekė!“ – „Nežinau, - ramiai šyptelėjo šeimnininkas, - galbūt...“ Jodindamas stepėje ant gražiosios kumelaitės, jo sūnus nukrito žemėn ir susilaužė koją. „Kaip tau nepasisekė!“ – „Nežinau, galbūt...“ Po metų kilo didelis karas, visi aūlo jaunuoliai žuvo, gyvas liko tik tas žmogaus sūnus, kuris dėl luošumo buvo netinkamas kariauti. „Kaip tau pasisekė!“ – „Nežinau, galbūt...“ Ir t.t., ir t.t.

Ir gyveno sau kaip koks mėnulis danguje.

p.78 CXXVI

Kadaise Ch. Baudelaire'as užsiminė, kad šlovė tėra paskiro proto prisitaikymas prie nacionalinės kvailybės.

Ir vis dėlto! Jeigu tu šiuo metu esi geriausias pasaulio lenktynininkas, suprantama, nemosuok savo šlove kaip povo plunksna, bet ir nevenk, tiesmukai neatmesk jos. Nes tai tebus nauja šlovės valanda, kurios nepavyks išvengti. Tavo šlovės atsisakymas virs tuščiu šlovės atmetimu vardan šlovės atsisakiusiojo šlovės.

Žinau, tavo motociklas labai greitas, bet jis nemoka nei gaudyti pelių, nei sukti lizdo, nei krauti pumpuro. Jeigu ir tu šitai žinai, vadinasi, tvarka.

Tada – viskas gerai.

Taip gerai, kad nė gerai, nė blogai.

p.87 CXXXVI

Varge, kiek gyventojų paliko brangiąją Lietuvą vien todėl, kad ji tapo jiems per brangi! Valdžios žmonės, politikai žino: emigracija – socialinės įtampos garo nuleidimas. Iš šalies žiūrint šis procesas valdantiejiems netgi naudingas.

Tik miražinė toji nauda.

Kaip sakė vienas budistų vienuolis:

„Žmogui niežėjo užpakalį.

Jis pasikasė pakaušį.

Niežulys nepraėjo.“

p.91 CXLIII

Jeigu išrikiuotume visus pasaulio žmones į vieną liniją ir virš kiekvieno suguldytume, tarkim, jo intelekto galią, dvasines pastangas, atliktus darbus, kasdienes pareigas, nesuklastotus nuopelnus, vargus, įgimtus talentus, gebėjimą išverti, atjausti, džiaugtis savo artimu, o dar ir rytu beigi vakaru, žodžiu, jeigu virš kiekvieno suguldytume tai, kuo mes lyg ir skiriamės, - oi kokią dantytą liniją išvystume! Teroristas ir būželį bijantis nuskriausti džainų vienuolis, beteisi pensininkas ir visagalė pinigų mašina, lenktapirštis ir altruistas, išminčius ir daunas, krikščionis ir musulmonas, princas ir elgeta, kvaišalų vergas ir prisiekęs vegetaras, - vardyti ir vardyti!...

Bet šiek tiek atsitraukime, paskui dar kiek, ir dar, kol išvysime visa tai tarsi iš kosminės perspektyvos – lygut lygutėlė, sakytum, tobulo meistro ranka nubrėžta vos septynių milijardų metrų ilgio visus suvienodinusi plonutė linijėlė. Ir kiek erdvės aplink.

p.96 CLIII

Kartą, atsimenu, Brežnevo laikais buvau sutikęs angelą. Tuo metu nekaip sekėsi, buvau apniktas bėdų, suvargęs, nugrimzdęs į depresiją, kone sugniuždytas. Išėjau iš parduotuvės ir išvydau priešais verkiantį 5-6 metų berniuką. Pro ašaras jis aiškino, kad pasimetė, neranda mamos. Aš tik susigūžiau ir mostelėjau ranka kažkokios moteriškės pusėn, girdi, eik, ji padės. Galvoje dar virptelėjo: varge, jį reikėtų nuvesti bent jau į miliciją, o aš nežinau net, kur yra artimiausias skyrius...

Taigi mostelėjau ranka ir nupėdinau sulinkęs nuo savo bėdų. Tiesa, perėjęs gatvę, grįžtelėjau – moteris pritūpusi šluostė vaiko ašaras.

Taip aš atstūmiau angelą, kuris norėjo man padėti.

p.109 CLXXVI

Visi pasaulio išminčiai savo išmintį mums gali perteikti tik tuomet, kai patys – bent jau pirštų galiukais – prie jos esame beveik prisilietę.

Kitaip sakant, yra daug priežasčių, kad jie tam tikrose situacijose ilgai ir kantriai tylėtų.

Be reikalo kai kas tiesmukai bando aiškinti, tarkim, Budos tylėjimą.

Taip jie tik patvirtina, kad Buda tylėjo ne be reikalo.

CLXXVII

Pažįstu daug iškilių meno žmonių, kurie dažnam politikui galėtų pasakyti: „Jeigu tu savo profesijoje darytum nors tiek, kiek aš savojoje, tau padėkotų kur kas daugiau žmonių nei man.“

Vis dėl to dabartinėje ganėtinai neapibrėžtoje mūsų šalies situacijoje esama ir pluso. Prisiminkime sentenciją: „Jie sugeba žavėtis, tačiau jau nesugeba giliai nustepti.“ Tai apie puikiai sustyguotą sočių piliečių visuomenę. Taip ir norisi sakyti: „Ačiū Dievui, dar ne apie mus“, bet liežuvius neapsiverčia.

p.141 CCXXI

Taigi – Nietzsche jau kaip ir neberekalingas (žr. I).

Jis to nusipelnė.

Baigdamas šiuos užrašus, supratau dar vieną taisyklę (iš tų, kurių nėra): jeigu nori pasakyti ką nors svarbaus, privalai apsiriboti viena taiklia fraze.

Arba sekti pasaką be galo.

p.144 CCXXXVI

Dairytis ne prasmės, o nepraeiti, nepražiopsoti vertybių – šis kelias gal ir tiesesnis, mielesnis širdžiai, akims ir kojoms.

Tarkim, vyras ir moteris, kurie neturi vaikų, - jie nelaimingi veikiau ne todėl, kad nesulauks, kas senatvėje paduotų stiklinę vandens, kad po mirties bus užblokuotas savotiškas jų tęsinys, o todėl, kad *dabar ir čia* neturi ką prarasti. Taip, kad prarastis nugildytų visą gyvenimą.

Na, nelaimingi – gal per riebiai pasakyta. Gerokai apkandžioti. Nes kol esame šios žemės esybės, prie vieno esmiškiausių motyvų gyventi galime prisiliesti gal ir tokia negudria maksima: gyvename, kad būtinai būtinai turėtume ką skaudžiai prarasti, bet neprarastume.

p.148 CCXLIII

Savarankiškumas: a) buitinis, siaurai praktinis ir b) erdvusis, pakerintis visą sąmonę, tarsi būtų mylimiausias jos kūdikis. Pirmojo savarankiškumo link paprastai stumia įvairiais būdais (net įstatymiškai) maskuojamos godumo formos, antrasis atpalaiduoja giedrą šypseną, pagarbą ir altruistines galias.

Žmones, pasiekusius siaurai praktinį savarankiškumą, matyt, ir turėjo galvoje F. Dostojevskis, piešdamas senio Karamazovo portretą. Maždaug: jis buvo iš tų bukagalvių, kurie puikiai moka sutvarkyti savo turto reikaliukus, bet, regis vien tik juos.